

A századvégi leányok.

— Francia színmű 3 felvonásban. Írta: Marcel Prévost. Fordította: Irányi Jenő. Először adták a debreczeni színházban 1896. október 14-én.

Zsufolt ház és fényes sír. Ezzel kell kezdenünk a tegnapi premierről szóló referendánkat, ha hű krónikások akarunk lenni.

Hogyne? Hiszen a budapesti írók köre oly rélmódot csinált a darabnak azzáltal, hogy előadását belgíminiszterleltségek beakarták tiltatni, mely megakadályozta a „Századvégi leányok” biztos sikerét az összes magyarországi színházokban. Innen van az, hogy a hol még előadták Marcel Prévost e színművét, mindenütt zajos sikert aratott s nálunk is a tegnapi premier alkalmával hasonló sorsban részesült.

Marcel Prévost e színművében a századvégi leányok erkölestelenségét a legvakmerőbb arcaztalansággal tárja elénk. Ennek a színpadra vitele pedig klenkénak a mi aesthetikai érzékünkkel s nem tehetjük azt meg, hogy e lap hasábjában, melyen komoly dramaturgiát ezítkék látnak napvilágot, a „Századvégi leányok” ismertetésével s annak boncolásával foglalkozzunk.

Konstatáljuk azonban, hogy Komjáthy igazgató a leghelyesebben cselekedett akkor, midőn a darabot meghuzta s azt a szennyről, piszoktól ugyszólván megisztította. A debreczeni színpadon mindenki megérezheti a Századvégi leányokat, mert teljesen diskrét előadásban kerül színpadra.

Magával az előadással és a szereplő személyekkel kell tehát foglalkoznunk s így mindjárt előre kijelenteniük, hogy a tegnapi előadás oly félséges és minden tekintetben kifogástalan volt, mely méltán sorakozik az eddigi „Othón”, „Rafael” és a többi előadásokhoz.

Ilyen előadásokkal megy Komjáthy Debreczenben diadalról-diadalra, így hódítja meg a mi közönségünket ő mindjobbban napról-napra. A tegnapi est egy újabb babért hozott ahhoz a koszorúhoz, melyet Komjáthy János igazgatónak, a debreczeni színház régi hírnövének visszaállítottának fejére tűz Debreczen diadém gyantán.

A ki a tegnapi előadást látta, az kell, hogy velünk egy véleményen legyen. Ilyen korrekst, szép, élvezetes, pazar fényvel kivilágított, gondos előadást alig látott még közönségünk.

Minden szereplőt valami ihlet szállt meg tegnapi este, művész volt mindnyeg.

Maud szerepében Komjáthyö Z. Teréz nyújtotta eddig látott alakításainak legremekebbekét. A művészet varázsától áthatva játszott meg minden jelenését. Rendkívül gondos tanulmány látszott meg alakításán, mely minden tekintetben remek, tökéletes volt. Az élvezetes estében Komjáthyéknak van legnagyobb része s mi csak szívvel tudunk gratulálni az újabb sikerhez.

Utána kell rögtön emlitenünk *Halmi Margitot*, ki szintén nem kis részt kér magának a sikerből. Jacqueline szerepét játszó'ta elragadóan s annyit bájjal, annyit kellemmel, a mennyit az őt megelőzőt jó hír után is alig mertünk remélni. Annyira kedves és szeretetreméltó volt tegnap *Halmi Margit*, hogy talán nem is szabad lett volna neki oly rokonszenvesé tenni Marcel Prévost ez alakját. A kissuszonyt, kinek ez volt első nagy szerepe, remek viágéssokkal lepték meg színpadra léptekor. Ezután már gyárabban lesz alkalmunk találkozni a művésznővel s talán akkor többet mondunk el az ő kedvességéről és tehetségéről, most csak annyit jegyzünk meg,

hogy nagyon meglehet elégedve a tegnapi rokonszenves fogadtatással. Mi gratulálunk hozzá.

Komjáthy János (De Chantel Maxime) újabb fényes bizonyosságot tett művészetéről. A mit ő nyújtott a harmadik felvonásban Maud-val való jelenésében, mikor lelkébe a szerelem és becsület dül s egy pillanatra a szívelem felülkerekedik, de csak egy pillanatra, mert a mint ártatlan lelkét mövére a bűvés leányt, szerelmének tárgyát megakarja eszököni ridegen áll utjába és tiltja meg Jeanenak, hogy megérintse Maudot. Ejj, de keves a kritika tolla arra, hogy Komjáthy művészetét kiemelje, hiszen hogy mennyire méltányolja azt a mi közönségünk, elég bizonyíték arra az a taps és eljénzés, a mit az ő pusztja megjelenése a színpadon előledez.

A többi szereplők is mindnyájan a legtekéletesebbet nyújtották. *Málnar* Rózsiak kedves jelensége, *Szabó* Irma elragadó volt. *Benedek* Gyula szép maszkiával és könnyed felszállási motorralval kellett méltó feltűnés, *Csigaházy* Edl., *B. Namethy* Jolán, *Kiss* Irén, *Hallay* Lujza, *Szende* Anna, *Cseréni* Adél, *Szalágyi* Vilmos, *Bartha* István, *Follins* Aurél, *Vidor* Dezső, *Vágó* István és mind — mind — valamennyien hozzájárultak az est fényes sikeréhez.

A rendezés kifogástalan volt, a gyönyörű rokokó díszlet pedig rendkívül jó benyomást tett a közönségre.

Ma megismétlik a darabot s remélhetőleg az előadás iránti kíváncsisággal eltelt közönség a mi érdekes estén is megtölti a színházat. **M. P.**

Levél a szerkesztőkőhöz.

Tisztelt kollegák!

Mintán a „Thalia”-t oly előfizetési éért kapom, amely pénzemnek egyik nagy hatalmasságu állam által sínes, ha jól tudom előadása, tudniillik „potyóért”: kell, hogy némi ellen-szólegáltatást teljesítsek és ha mást nem, a papírosarokat töltelékbe szaporítsam, mert azt hiszem, hogy nálunk is a legnagyobb jóvedelem, mikor ennek tartalmát kilőszámlára megveszi a sajtós, vagy Debreczenben a hentes, mert nagy boldogság is lennétek, ha sajtót rágatnék, mikor szalonna is akad. De sietek megjegyezni, hogy ha a munkatárságom többet ér a potyánál, akkor küldjétek egy 50 centiméter darabát, majd hirtárlapig nyugtázom és küldök érte tíz szereplőnánt. Süss!

Szerégszes igyekedést fejtemek ki a lapotok érdekében, de mit nyertem vele?

A legfőbbben azt közlekedik, hogy „Mit csinálók én oly korán Gyöngyösnön?” az életemelsőb rész pedig, aki a Janeső gyerekek és győzedelmes hadserege iránt érdeklődik, reggel nice a hivatalba jóvók a Thaliát egyszerűen eloljra.

Az a szerkesztő, hogy az embernek manapság oly közlekednek és én dűben a tolvajtól mindig megfahallom, hogy mi újság Dóbrőbe, a miut hírneves városokat a társulatához tartozó gyengébb nem nevez, itt is sietek megjegyezni, hogy ez a kifejezést csak udvariasággal használom, mert mára Szende Anica földhöz esapott, Kapossy Józsa helyicéül elgazdolt és Kállay Lulu egy szimpillatással levárogott azóta a gyengébb nem érdekeségében nem bizon.

Elárulnám azt is, hogy legközelebb ellátogatók hozzaták, mert nagyon kívánsi vagyok, hogy a Dunántúli általános ismert, és közszertetnek örendő színtársulat, hogy trézi magát? Lajos színház szolja, mennyire haladt az „Ember tragédiája”-Ádám szerepével?

Az odautazást azonban csak az estebe tehetem meg, ha megérdeklik közbenjárásokat, hogy *Kiss* Pali kijön élem a vasúthoz, mert mi tagadás benne a debreczeni kollegák egy részétől, azért a bizonyos dologért egy kissé félek, de mivel

tudom, hogy Kiss Pali jobb futó mint én, hát csakis vele merék bemenni, különben ha ott zengőbék a dalok, jobb a zrigány, és nem pincérebé terem a bor, azt hiszem hamar kibékülünk.

Most különben nagyon művelőtek, az ablakom alatt egy igazi kintorna most csavarja Szende Anicának egyik úgy látszik maradóan becsú nótáját a „*Détail*” ezzel a verikkel én is úgy vagyok, mint a Lendvay, már tudnillik a Komjáthyé, *Ujházival*, akiről nagyon letegezte, azt mondotta, hogy szerencséje, hogy nem gyökeresült tag, mert kikaparták, ha én is a kintorna és kórhinta ipartársulat tagja lennék, én is oda hatnék, hogy ha már olyan konvencez da ez az Anicának inkább zengén az ablakom alatt mint az a kintorna.

Püff! most újra kezdi.

Emlékszem, noha ezernyolekszáz-igén régen történt, Gerő színtársulata volt nálam, a színpad egy kocsiszínben, a nézőtér az Isten szabad ege alatt volt. Ludas Matyiú! adták. Amásodik félvanden közepén egy erősebb és előre nem is sejtethet szél koleszkedett, a sugának, aki a nyári hőségnek annyira neki volt vedkre, hogy már a cipőjét és harisnyáját is leretette mindkét lábujját eloltotta a szél. Magarkarta gyojani, volt is egy pakli kőnes gyojafia, amint meggyújtja a gyojafát lobbot vetett az egész pakli és ki kinyugtárta magát a lyukból.

Nagyszerű jelenet volt, egyszer csak hanyatt esik a sugó lyuk hangfője, a sugó kinyírt teljes öltözettségében, bele vájja a könyvet a lyukba, s hősies hangon elbőnböli magát hogy:

Ez a bűtősséget nem lehet kibírni.

S mitűn én is már ugrom, mert ez a Dezit ugyanezak nem lehet kibírni, szives elűzését kérek az vonatkoztatásért és

Szállotom Csákváron, parodon maradtam sorosotoká iriglyó hivaték

Komárom, 1896. október 15.

Fittler Jenő.

Primadonnák harsza.

Válasz Létay László urnak.

Debreczen, 1896. okt. 15.

E lap hasábjain felvetette ön a kérdést, hogy a mai divatos világban hölgyekkel szemben — mi férfiak — milyen megszállást használunk.

Ha a kérdés csupán csak arra szorítkoznék, hogy egy hölgyvel szemben az — *első benudatás* — alkalmával „*kisasszony*” „*nagysájd*” vagy „*magá*” megszállást használjunk-e? akkor megmondva a saját nézetemet, válasszom már be is fejezhetném, de mitűn Ön harczól beszél, feltételezem azt, hogy felvetett kérdése kiterjed arra is, hogy milyen általános *szólás formát* kell használni akkor, ha hölgyekkel szemben akár jó barát, akár tartósabb, vagy fűlt ismeretségben állunk, akikkel napról-napra van alkalmunk találkozni, beszélgetni.

E szempontból fogva fel kérdésének célját, megpróbálkozom a felvetett kérdés tárgyalásába bocsátkozni.

Jóllehet „*magá*” álnév alá rejtőzve mint — *újságró*-ember, úgy állította fel a kérdést, hogy ez, a mi édes három leány primadonnák és újságró között szó-vita tárgyát képezte, a mit el kell fogadni, mert különben nem merte, de nem is tette volna, hogy a szőnyegen levő kérdést úgy formulázza, mintha annak harcában bájos primadonnáink is résztvettek, mert bizony ennek lehetséges volta, feltételezi, hogy abban a körben mozogjon és ez leginkább csak nekünk, pennis embereknek jutott osztályrészül.

Azonban engedjen meg nekem is, hogy álnév alatt írök, mert mielőtt tovább mennék kijelenem,

(és ezért ne vádoljon, hogy hizelegni akarok annyos primadonnáinknak) hogy én *szavazatom* abba az urnába dobom, a mely a „*magá*” malmára hajtja a vizet, mert én egészen híve vagyok az újtőknek és sokkal inkább szeretem és használnom is a „*magá*” szót, mint akár a *kisasszony*” akár a „*nagysájd*”.

A „*kisasszony*” szó olyan valami, mint a — langyos limonádé, — ezt akkor isszunk, ha már más itallal torkig vagyunk, az előbbit pedig akkor használjuk, mikor nem tudjuk, hogy vajjon . . . nem-e sokat mondunk még ezzel is . . . és attól félünk, hogy saját arcunkon észreveszik a gunyt, mikor e kifejezést használjuk.

Bizalmas, jó barátságban állók, vagy jó modoru intelligens, művelt barátságban nem is lehet használni a kifejezést.

Mit használjon akkor egy jóvaló, fej vagy lábtyművészettel foglalkozó fiatal ember az 6 körébe tartozó hölgyvel szemben!?

Kérem szépen, csak hagyjuk a „*kisasszony*” a társadalom ezen osztályának.

A „*nagysájd*” szólítás helyén van ott, a hol először van szerencsén a hölgyvel megismerkedni, vagy ha annak ismeretségét esetleg barátságát — hívösen akarjuk venni, vagy a „*hóly*” — mint leány — társadalmilag feleltünk áll. (Azért írök leányt mert ha már asszony, akkor a mai divatos világban „*nagysájdoss asszonyom*” a czime.)

Utóljára hagytam a „*magá*” megszállást, a mely legelsőszűbb és leghelyesebb is.

Azért írta „*magá*” hogy a mi igazán kedves primadonnáink szintén e szó mellett harszoltak, erősen összetartva, hogy magokat legyőzzék, a mi nekik sikerülni is fog.

Szekely Göbő.

(Folyt. köv.)

Színházi hírek.

— **Új bohózat.** *Szilcs* Jenőnek, lapunk és a D. R. U. kiváló munkatársának és *Krémer* Jenőnek, a szegedi színház kedvelt komikusának: igyes bohózata, *Finnán Rózsá*, már tökéletesen elkészült s a társzerzők be is küldték a legnagyobb nyilatkozott a műlatató bohózatról. A társzerzők most újabb darabon dolgoznak.

— **A pénteki gyermekelődás.** A színtársulatunk által rendezendő első gyermekelődás, mint már megirtuk holnap lesz, a mikor „*Hüvelyk Matyi*” látványosság kerül színe. A mellett hogy e darab, a piciny gyermekek kedélyvilágára igen jó hatással van, még rendkívül mulattató is. A czim szerepet *Váradi* Mariska, *Benedek* Gyula lapunk egyik szerkesztőjének nevelt leánya játssa s a darabban nehány igen szép kuplét énekel is. A többi főszerepet Komjáthy János (Miklós), Hüvelyk Matyi bátyja, Szilágyi Vilmos (tündékirály), F. Csigházy Etel (tündékirálynő) és Otrokoeci Végh Vilma (Rózsá, tündékirálylány) játssák a darabban. Végh Vilmának, társulatunk bájos és kedves drámai szende és naivájának ez lesz az első fellépte, mely alkalommal közönségünk bizonyára megújítja azt a rokonszerves fogadtatást, a melyben öt mult évi fellépte alkalmá-

val részesítette. Jó szerepei vannak még a darabban Deési Alfrédnak, Beczkóynak és Barthának. A gyermekhad bizonyára megtölti ez érdekes estén a színházat.

— **Műsor.** Ma megismétlik a tegnap oly zajos sikert aratott *Századvégi leányokat*, holnap pénteken *„Helyek Matyi”*, bérletszünetben népeledásul, szombaton a *„Királyné dragonyosa”*, vasárnap délután vagy a *„Cizmadia, mint kísérlet”*, vagy pedig az *„Asszony cerve jó”* népszimű kerül színpadra. Vasárnap este *„Szellő Judith”* Pentő Imre népszimű újdonsága kerül bemutatásra, hétfőn *„Annyal Boudi”* népszimű, kedden *„Utolsó levél”* kitanó francia vizjáték kerül előadásra.

— **Műsorról levett darabok.** Két darabot vett le most az igazgató a műsorról, melyeknek előadása e hóra volt kitűzve. Az egyik a *Szultán*, melynek holnap kellett volna színpadkerülni a másik pedig *Bajazzók*. Leoncavallónak e világhírű opera újdonsága. A Bajazzókat azért kellett levennie az igazgatónak a műsorról, mert a katonaznekarnak a rendelkezésére álló idő már kevés volt arra, hogy

azt teljesen betanulja. Komjáthy pedig a Bajazzókat oly tökéletes előadásban akarja bemutatni, hogy az semmi kívánni valót se hagyjon maga után.

Újdonságok az őszi időnyre női divatszövegekben, színes selymekben, díszekben **legelősbán beszerezhetők Szabó Lajos fia** czégnél.

Dr. Rothschnek Y. Emil
gyógyyszeriára

az „**Areny egyszerű**”-hoz,
DEBRECZENBEN, Kossuth-utca 19, a színház mellett.

Nagy világszék
külföldi illatszerek, szappanok, fogporok, szájjavítók, valamint **gyógy-czukorokkában.**

Árnyakok, négy színen, Feltöltésű szerek, Fogporok és Fogporok, Hajjalos orvok.
Illatszerek és illatanyagok, szappanok, Rozmerek, Fűgyeregek, szék, a kórosító szerek, Szappanok, Gyógy és gyógy, Gyermek és szék, ill. szék, ill. szék.
7-9-19

CSOKONAI

NYOMDA- ÉS KIADÓ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

DEBRECZENBEN, Főpiac, Simonffy-ház.

Ajánlja a modern nyomdászati követelményeknek megfelelően berendezett s megnagyobbított

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mely újabban a legdiszesebb betűkkel szaporítottatott s a legkényesebb igényeket is kielégitheti.

ÁRAINK HATÁROZOTTAK, OLCSÓK.

KÖNYVKÖTÉSZEZETÜNK

a legdiszesebben teljesít minden e szakba vágó munkát, a leegyszerűbbtől a legdiszesebbig.

Imakönyvek, diszalbumok és emlékkönyvek

csont-, bőr-, bársony-, selyem- és vászon-kötésben, arany vagy ezüst díszítéssel.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítünk.